

RAPPORT

BYGGNADSNÄMNDERNA I KRONOBERGS LÄNS ARBETE MED TILLSYN UNDER 2013

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE
ISSN 1103-8209, Meddelande 2015:01

Vi är rättsgaranter, kunskapsförmedlare och samhällsbyggare. Vi jobbar med landsbygdens utveckling.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning	3
Uppdraget	4
Fakta om länet	5
Sammanfattning	6
Resurser och organisation	7
Enkelt avhjälpta hinder	10
Bilder	12
Tillgänglighet	15
Bilder	17
Goda exempel och kommande tillsynsvägledning	19
Gemensam analys av enkät 2014	20
Analys och slutsats	20

UPPDRAGET

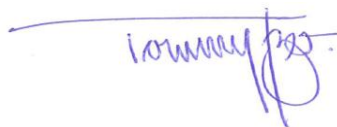
Denna rapport är en sammanställning av de svar på den enkät som skickats ut till kommunerna av landets alla länsstyrelser, som gäller byggnadsnämndernas tillsyn och tillämpning av enkelt avhjälpna hinder och tillgänglighet enligt regleringsbrev. Syftet är att ge en bild av hur det går för kommunerna med tillämpningen av enkelt avhjälpna hinder och tillgänglighet och vilka svårigheter det kan finnas att tillämpa lagen samtidigt som den ger ett underlag för fortsatt planering av länsstyrelsens tillsynsvägledning.

Målet med detta arbete är att göra den uppföljning och utvärdering som plan- och byggförordningen ålägger länsstyrelserna att göra. Regeringen har beslutat att länsstyrelserna 2014 särskilt ska granska kommunernas tillsyn av bestämmelserna om tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder.

Länsstyrelsens diarienummer 404-391-2015.

Samtliga bilder i rapporten är tagna av Lennart Grimsbo

Länsstyrelsen i Kronobergs län 27 januari 2015

Tommy Berglund
Länsarkitekt

FAKTA OM LÄNET

Antal invånare:

Yta: 9 426 kvadratkilometer

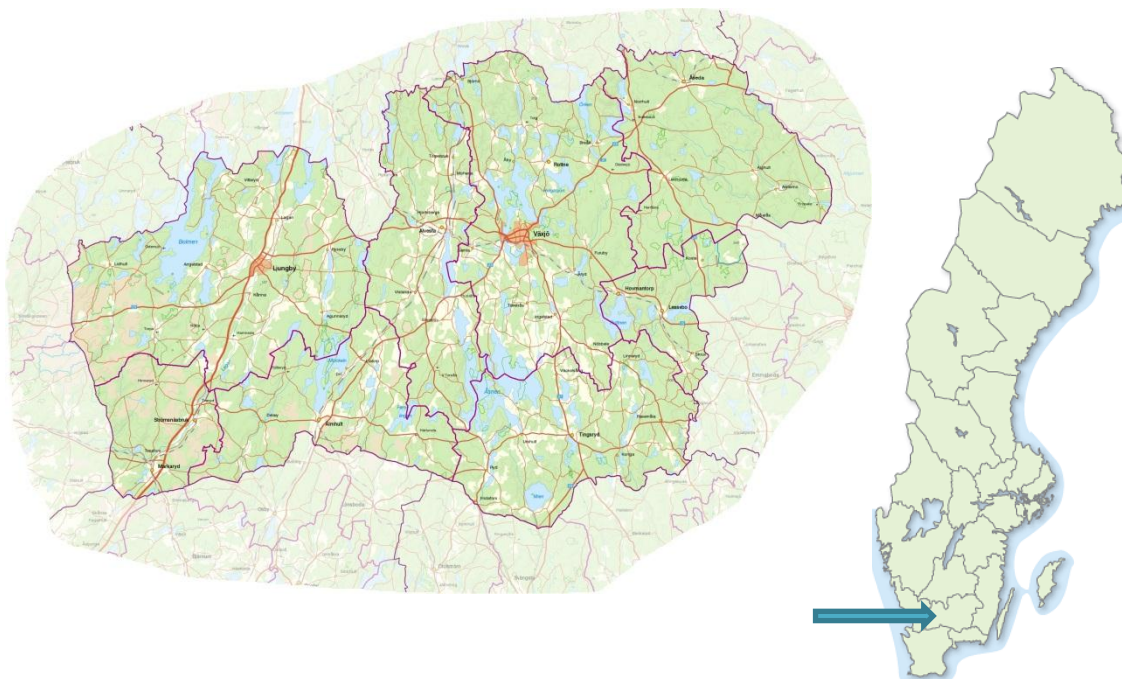
Antal kommuner: 8

Antal kommuner som svarat på enkäten: 7

Antal invånare: (1 november 2014): 188 793 vilket ger 20,0 invånare per kvadratkilometer.

Tre av länets kommuner har mindre än 10 000 inv. med Lessebo som minsta med 8 229 inv. Växjö är störst med 86 838 inv. Övriga kommuner ligger mellan 12 000 och 28 000 inv.

(Källa: SCB 2015-01-09)

SAMMANFATTNING

Enkäten har besvarats helt av sex kommuner, Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Uppvidinge och Växjö. Älmhults kommun har besvarat den till viss del medan Tingsryds kommun inte har besvarat den alls.

Enkäten är uppdelad i tre delar, resurser och organisation, enkelt avhjälpna hinder och tillgänglighet.

Enligt svaren så är kommunerna/byggnadsnämnderna, väl rustade vad gäller kompetens för att ta hand om frågor som gäller tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder. Ingen byggnadsnämnd har certifierad sakkunnig inom tillgänglighet men personal med utbildning och erfarenhet av frågorna. Några byggnadsnämnder tar hjälp av externa sakkunniga.

Trots att kompetens och erfarenhet finns så anser endast en kommun, Växjö, att man har tillräckligt med resurser för att arbeta med frågor om enkelt avhjälpna hinder medan övriga kommuner anser att man inte har tid eller resurser att aktivt arbeta med frågan.

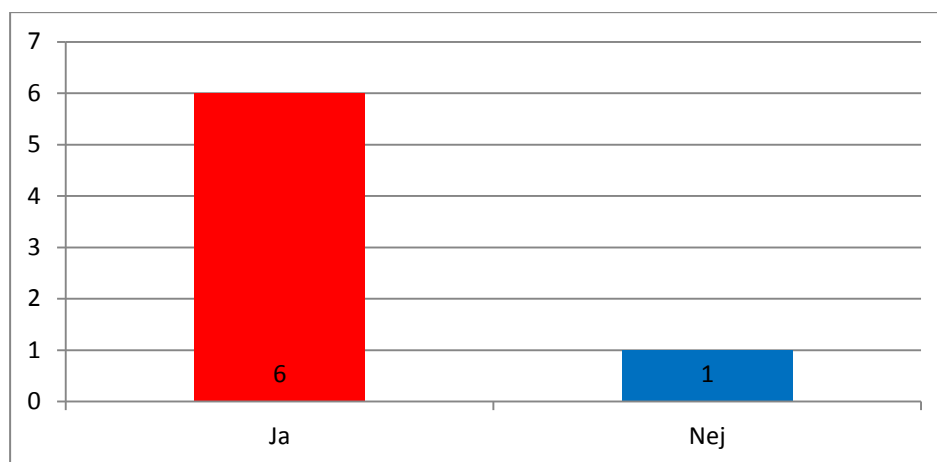
Endast en kommun, Markaryd, har efter den 1 juli 2010 fattat beslut om åtgärdsföreläggande inom området enkelt avhjälpna hinder. Det finns i samtliga kommuner olika möjligheter att anmäla brister i tillgängligheten bl.a. via hemsida, telefon och e-post. Även information till fastighetsägare sker på olika sätt, allt ifrån riktad information till information via hemsida.

Tillgängligheten granskas via olika typer av ritningar av byggnadsnämnderna i samband med bygglov och startbesked. Några kommuner har krävt att tillgängligheten ska verifieras av certifierad sakkunnig i samband med startbeskedet. De flesta kommunerna gör avstämning med kontrollansvarig och sakkunnig i samband med slutsamråd.

RESURSER OCH ORGANISATION

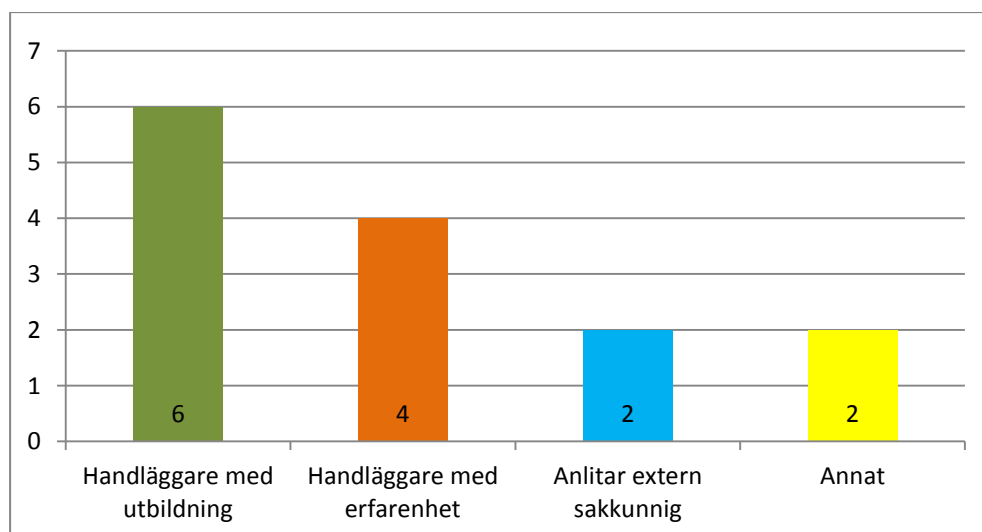
Finns det funktionshinderråd eller motsvarande i er kommun

Fyra av sju kommuner uppger att man har någon tjänsteman eller funktion med uttalat ansvar för de övergripande tillgänglighetsfrågorna. Samtidigt har sex av sju kommuner ett funktionshinderråd som byggnadsnämnderna samarbetar med.

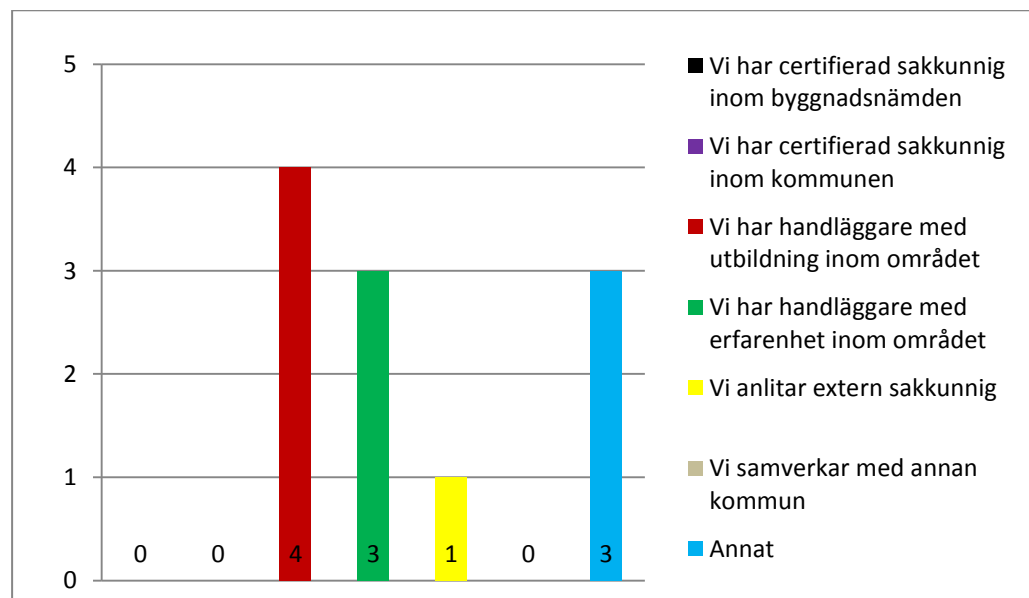
Hur säkerställ ni att byggnadsnämnden har kompetens för att bedöma frågor om tillgänglighet i bygglovsskedet (flera svarsalternativ möjliga)?

Ingen av kommunerna har någon certifierad sakkunnig inom kommunen. Byggnadsnämnderna säkerställer kompetensen på olika sätt bl.a. har personalen utbildning eller erfarenhet inom området. Någon kommun anlitar extern sakkunnig eller har kontakt med Boverket. En kommun för samtal mellan byggnadsinspektörer och handläggare för bostadsanpassningar.

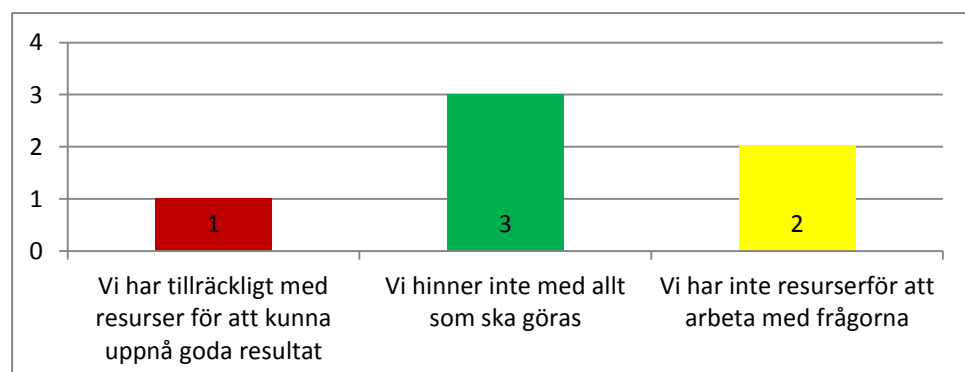
Hur säkerställer ni att byggnadsnämnden har kompetens för att bedöma frågor om enkelt avhjälpna hinder (flera svarsalternativ möjliga)?

Ingen kommun säger sig ha certifierad sakkunnig inom byggnadsnämnden eller inom kommunen. Fyra av kommunerna har handläggare med utbildning inom området. Utbildningarna är bl.a. byggnadsingenjör med inriktning produkt- ion/projektledning och byggnadsutformare. Tre kommuner har handläggare med erfarenhet såsom byggkonsult, bygglidarerfarenhet och yrkeserfarenhet inom bygg. Tre av kommunerna använder andra sätt att bedöma frågorna. Sakkunnig på Boverket anlitas men även kontakter med andra enheter såsom trafiktekniker används vid bedömningarna.

Hur ser det ut med resurser hos byggnadsnämnden, för att kunna arbeta med enkelt avhjälpna hinder?

Endast en kommun anser sig ha tillräckligt med resurser. Två har inte resurser att arbeta med frågan medan tre kommuner inte hinner med arbetet.

Har ni goda exempel på arbetsmetoder och förhållningssätt i frågor om tillgänglighet och/eller enkelt avhjälpna hinder.

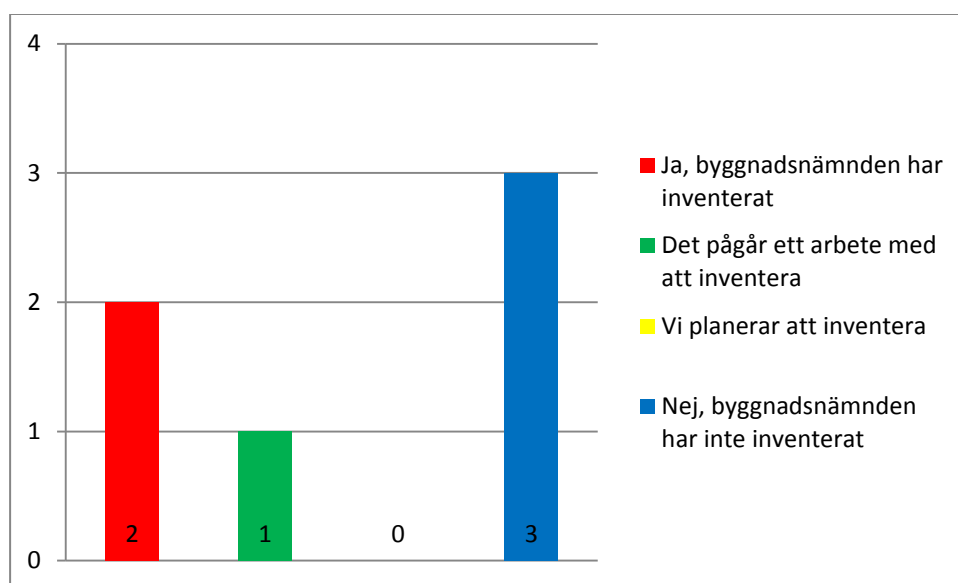
Som exempel redovisades:

- Inventering över kommunens centrum
- Tillgänglighetsdokumentation krävs i samband med bygglov
- Förhöjda tillgänglighetskrav har väglett byggnation i Växjö
- Årlig kontroll av innerstadens enkelt avhjälpna hinder.

ENKELT AVHJÄLPSTA HINDER

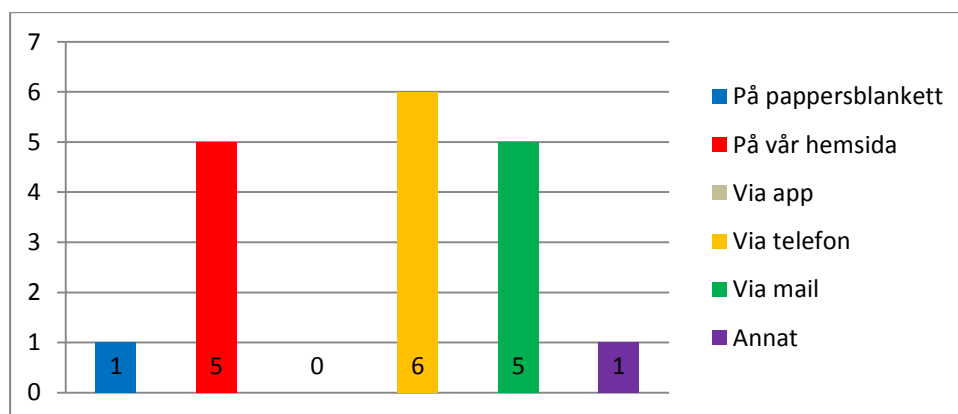
Har byggnadsnämnden – sedan lagen trädde i kraft den 1 juli 2001 – gjort en inventering av tillgänglighet till och i lokaler dit allmänheten har tillträde?

I hälften (3) av de svarande kommunerna har byggnadsnämnden inte inventerat tillgängligheten till och i de lokaler som allmänheten har tillgång till. I två kommuner har inventeringen gjorts medan arbetet pågår i en annan kommun.

Hur kan allmänheten anmäla bristande tillgänglighet och enkelt avhjälpsta hinder till byggnadsnämnden?

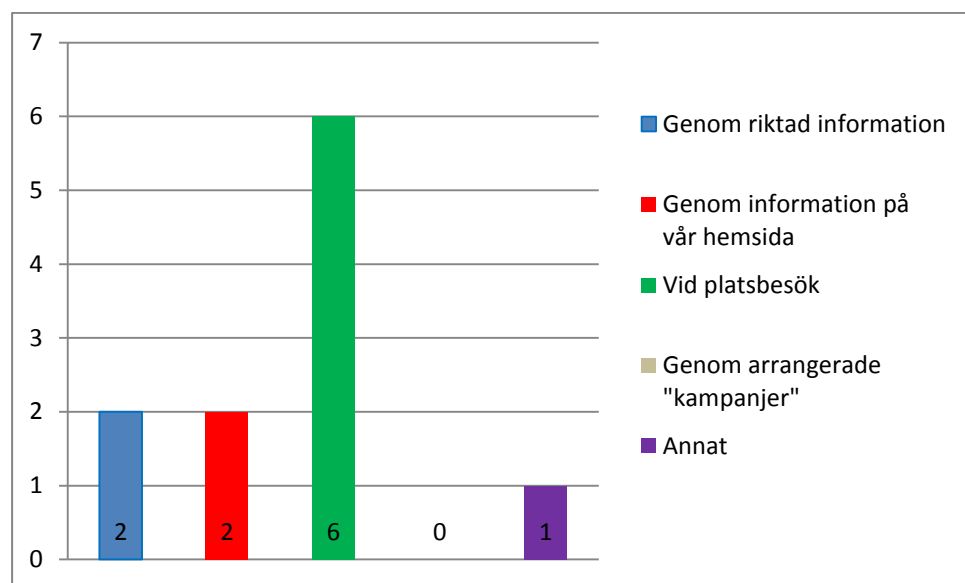
De flesta kommuner erbjuder medborgarna möjlighet att anmäla brister via hemsida, telefon och mail. En kommun erbjuder även möjlighet att anmäla via pappersblankett och brev.

Ingen kommun har skriftliga rutiner för hur man tar emot och hanterar anmälningar om brister i tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder.

Hur kan fastighetägare och byggherrar få information om tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder från byggnadsnämnden?

Fastighetsägare och byggherrar kan få information om tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder från byggnadsnämnden genom riktad information (2 kommuner), information på hemsida (2 kommuner), vid platsbesök (6 kommuner) och annat, mail och telefon (1 kommun).

Har byggnadsnämnden – efter 1 juli 2010 – fattat beslut om åtgärdsföreläggande inom området enkelt avhjälpna hinder?

Endast en kommun, Markaryds kommun, har haft ett beslut om åtgärdsföreläggande inom området enkelt avhjälpna hinder.

Ingen byggnadsnämnd har fattat beslut om en policy eller liknande, för arbetet med tillgänglighet och/eller enkelt avhjälpna hinder.

BILDER

Järnvägsstationen, Växjö

Exempel på kontrastmarkering och ramp, Växjö

Ramp med viloplan, Växjö

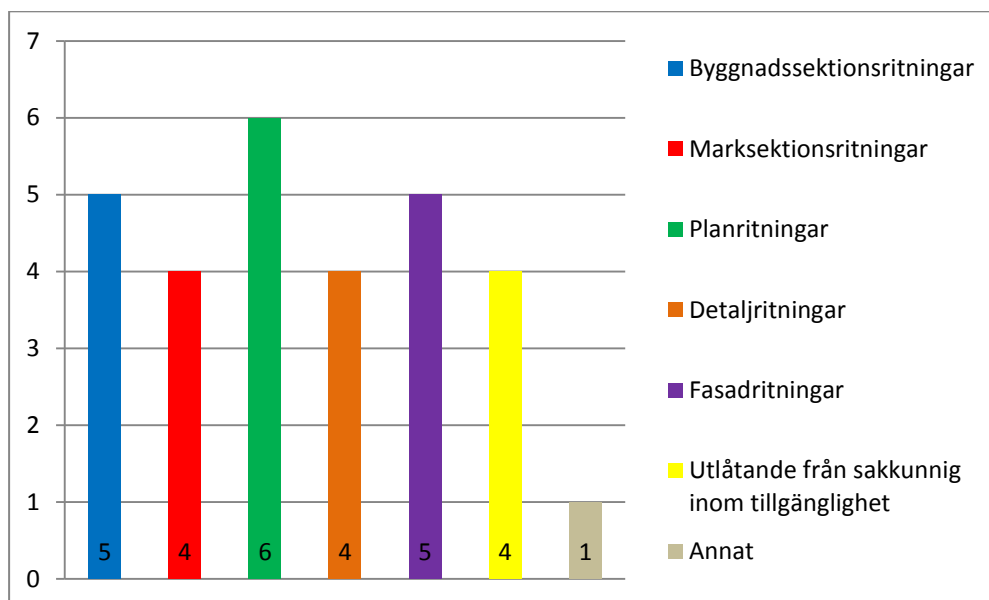
Ramp med vilplan, Växjö

Slussen Second Hand, Lagan

TILLGÄNGLIGHET

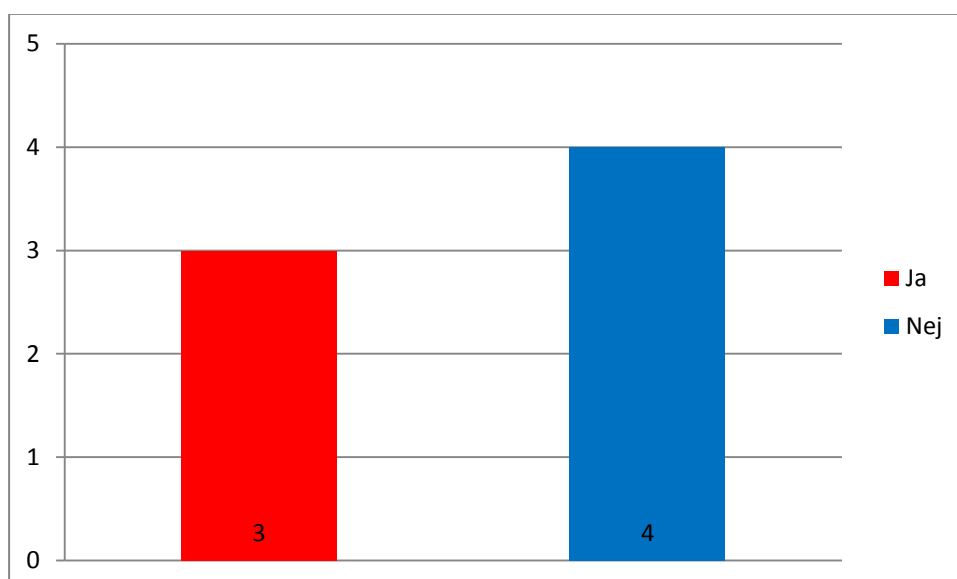
Vilka handlingar begär byggnadsnämnden in för att kunna bedöma tillgängligheten i samband med bygglov/startbesked?

Annat:

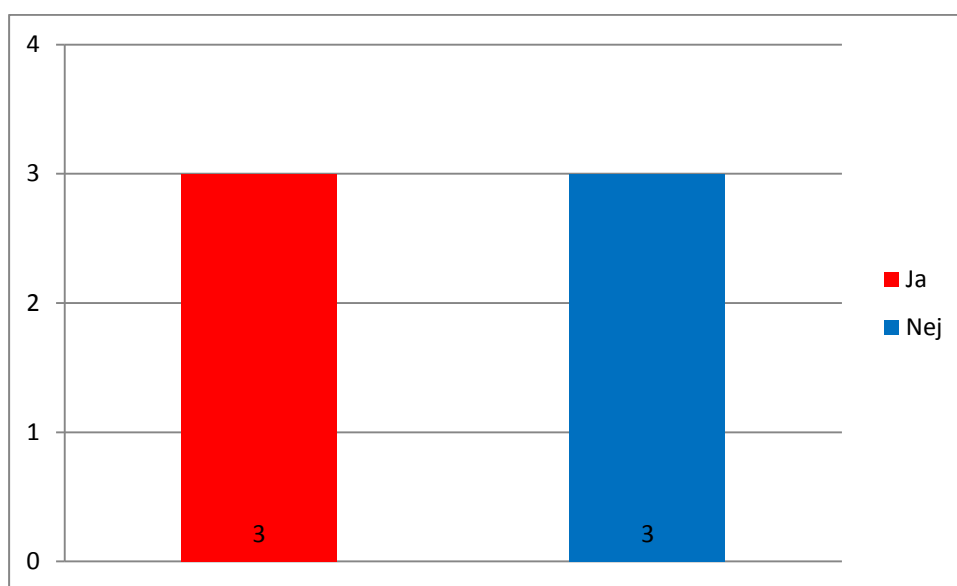
Markplaneringsritning som visar material och beläggningar inför bygglov alt. inför startbesked

Har byggnadsnämnden någon gång krävt att en verifiering av tillgängligheten ska utföras av certifierad sakkunnig inom tillgänglighet, inför ett startbesked

TVå kommuner anger att byggnadsnämnden någon gång har krävt att en verifiering av tillgängligheten ska utföras av certifierad sakkunnig inom tillgänglighet, inför ett startbesked. En kommun kräver det inte inför startbesked men man har krävt det inför slutbesked. De byggnader som bl.a. har krävt verifiering av certifierad sakkunnig är bad- och sportanläggning.

Har byggnadsnämnden någon gång, t.ex. genom en punkt i kontrollplanen, krävt att intyg från certifierad sakkunnig inom tillgänglighet ska redovisas för att styrka att tillgänglighetskraven har tillgodosetts?

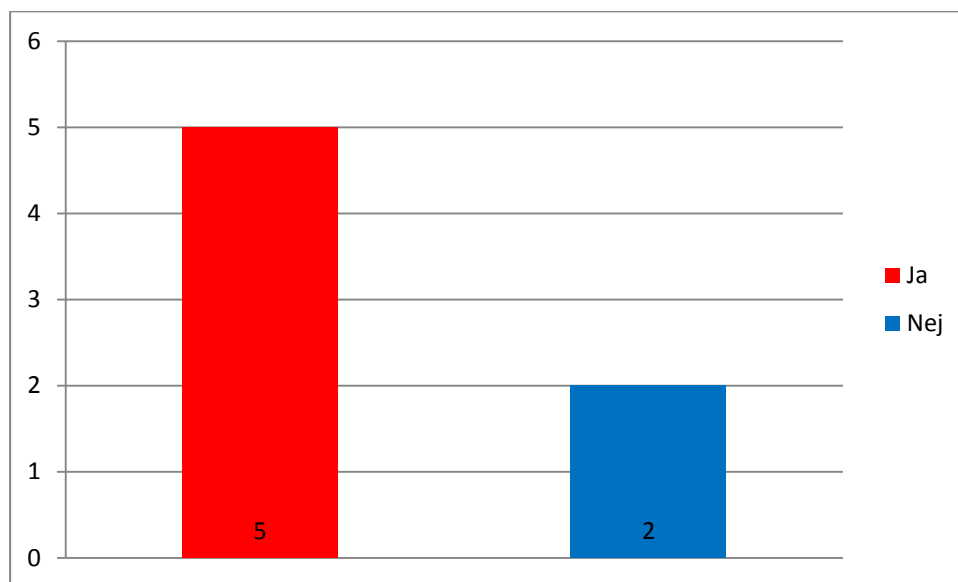

I tre kommuner har byggnadsnämnden krävt genom t.ex. en punkt i kontrollplanen, att certifierad sakkunnig inom tillgänglighet ska intyga att tillgänglighetskraven har tillgodosetts.

Exempel på byggnader/ärenden där kravet har ställts är:

- järnvägsstation
- industribyggnader
- handelslokaler
- arena bl.a.
- bad- och sportanläggning

Har byggnadsnämnden en avstämning tillsammans med kontrollansvarig och certifierad sakkunnig inom tillgänglighet, kring tillgänglighetsfrågorna i samband med slutsamråd?

BILDER

Tillgänglig entré Lantmäteriet, Växjö

Bergastigen Lagan. Tillgänglighetsanpassat naturstig
[http://bergastigen.se/Bergastigen Tillganglighet.html](http://bergastigen.se/Bergastigen_Tillganglighet.html)

GODA EXEMPEL OCH KOMMANDE TILLSYNSVÄGLEDNING

Har ni goda exempel på arbetsmetoder och förhållningssätt i frågor om tillgänglighet och/eller enkelt avhjälpna hinder.

Som exempel redovisar kommunerna:

- Inventering över kommunens centrum
- Tillgänglighetsdokumentation krävs i samband med bygglov
- Förhöjda tillgänglighetskrav har väglett byggnation i Växjö
- Årlig kontroll av innerstadens enkelt avhjälpna hinder.

Vad vill ni att Länsstyrelsen ska ta upp i kommande tillsynsvägledning?

(t.ex. rutiner, rättspraxis, sanktionsavgifter, förelägganden, tillgänglighet i lovgranskning)

- ovårdade byggnader
- tillgänglighet i lovgranskningen
- vi instämmer i ovanstående (rubriken) men prioriterar tillgänglighet i lovgranskning och rutiner
- alltihop (se rubriken)

GEMENSAM ANALYS AV ENKÄT 2014

Vid länsstyrelsernas tillsynsvägledningsdagar i Malmö den 6-7 november 2014 enades mötesdeltagarna från flertalet av länsstyrelserna om att ta fram en gemensam analys av enkätsvaren med eventuella förslag på åtgärder eller förändringar. Den gemensamma analysen har utförts av Göran Wirdéus, länsjurist Värmlands län på uppdrag från deltagande länsstyrelser.

ANALYS OCH SLUTSATS

I 8 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL, finns bestämmelser om krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser. Vid nybyggnad och iordningställande av tomter och allmänna platser gäller, med undantag för exempelvis fritidshus, i princip ett absolut krav på tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detsamma gäller enligt PBL vid ändring av en byggnad som kräver bygglov eller anmälan medan det i 3 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, ges visst ytterligare utrymme för undantag vid om- eller tillbyggnad.

Vidare anges i 8 kap. 2 och 12 § PBL att ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde och på en allmän plats alltid ska avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

Tillsynen av bestämmelserna om tillgänglighet och enkelt avhjälpbara hinder är enligt vad som framkommit i enkätsvaren förhållandevis resurskrävande för byggnadsnämnderna. Detta tillsammans med otydlig reglering av den avvägning som ska göras av om ett hinder är enkelt att avhjälpa med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna medför att tillsynen i dessa avseenden blir nedprioriterad och begränsad. Dessutom faller en stor börda på den enskilda tjänstemannen och dennes förmåga att argumentera för lagkraven gentemot fastighetsägare och byggherrar.

Vid nybyggnad och i samband med bygglovgivning och startbesked är svårigheterna mindre men finns i viss utsträckning då tillgängligheten inte alltid framgår av handlingarna och besluten varför tillgängligheten kan behöva tillsynas efter färdigställandet. Uppfattningen hos byggnadsnämnderna förefaller ändå vara att det i och för sig finns kompetens och erfarenhet för att arbeta med frågorna. Det finns också vissa kommuner som uppgett att de arbetat särskilt med frågorna och visat på goda exempel, bland annat kan nämnas Vetlanda kommun som gjort en hel del tillsyn och utfärdat över 100 förelägganden.

Sammanfattningsvis finns det enligt länsstyrelsernas bedömning åtminstone tre faktorer som medför att tillsynen av tillgänglighet och enkelt avhjälpbara hinder inte bedrivs i den omfattning som skulle kunna krävas. För det första saknar kommu-

nera i stor utsträckning en tillsynsplan där resurser för denna tillsyn och övrig tillsyn kan planeras och som utgör grund för prioritering. Sedan är det fråga om resurser för tillsyn i allmänhet och att detta område inte är lika prioriterat som exempelvis bygglovsfrågor och nybyggnation i övrigt. Därtill kommer de tillämpningssvårigheter som innebär att tillsynen av tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder blir mer resurskrävande och kan upplevas som svår att genomföra på ett bra sätt. Enkäten visar också att det finns behov av tillsynsvägledning som kan underlätta för kommunerna att bedriva en bra tillsyn inom tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder men även inom övriga delar av tillsynsområdet.

Även om denna analys avser kommunernas tillsyn vill medverkande länsstyrelser också framhålla att tillsynsvägledningen inom länsstyrelserna varierar och att det finns länsstyrelser som arbetar väl lite med tillsynsvägledning.

Länsstyrelserna anser utifrån vad som framkommit i enkäten att det fortsatta arbetet med tillsynsåtgärder avseende tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder kan utvecklas genom bland annat följande åtgärder:

- Ett tydligt budskap från regeringen/Boverket att arbetet med tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder är viktigt och behöver prioriteras upp, eventuellt med tillskott av särskilda medel.
- Förslag från Boverket/länsstyrelserna/kommuner på handläggningsrutiner och goda exempel på hur man kan arbeta med dessa frågor på ett strukturerat sätt.
- En ökad tillsynsvägledning från länsstyrelserna till kommunerna utifrån de behov som framkommit i enkätsvaren, bland annat vägledning avseende tillämpningsfrågor, tillsynsmetodik, förelägganden och rättspraxis.
- Uppföljning av arbetet för att motivera kommunerna att prioritera frågorna och kunna se de framsteg som rimligen bör följa av ett ökat fokus på tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder.
- Mer adekvat uppföljning av länsstyrelsernas arbete med tillsynsvägledning.
- Tydliga krav från byggnadsnämnden på byggherrar att det i handlingar för lov och anmälningar ska framgå att kraven på tillgänglighet uppfylls.

Vidare bedömer länsstyrelserna att några författningsändringar skulle kunna åstadkomma en ökad tillsyn i allmänhet samt bättre följsamhet mot bestämmelserna om tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder. Länsstyrelserna anser därför att följande ändringar kan övervägas och närmare utredas:

- Krav på att tillsynsplan för kommuner motsvarande vad som gäller för länsstyrelserna och Boverket införs i PBF vilket även skulle underlätta tillsynen i övrigt.

- Förtydligande av bestämmelsen i 8 kap. 12 § PBL om hinder som med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa, alternativt att alla hinder som huvudregel ska avhjälpas och att den som vill åberopa praktiska och ekonomiska svårigheter att avhjälpa ett hinder får bevisbördan för att sådana svårigheter föreligger.
- Införa bestämmelse där organisationer som företrädare för funktionshindrade får möjlighet att överklaga byggnadsnämndens beslut om ingripande eller att inte ingripa i ett tillsynsärende.

